

Národné ekonomiky a bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Vlády, ich regulačné úrady a agentúry sa usilujú zlepšovať bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (BOZP), aby znížili náklady pre spoločnosť súvisiace so zraneniami a chorobami a zároveň, aby zvýšili konkurencieschopnosť a národnú produktivitu. BOZP môže zvyšovať produktivitu:

- znížením počtu osôb, ktoré odchádzajú do predčasného dôchodku, alebo nemôžu pracovať kvôli zraneniu alebo chorobe,
- znížením nákladov na zdravotnú starostlivosť a sociálne výdavky na zranenia a choroby,
- zlepšovaním zdravotného stavu ľudí, aby sa zvýšila ich schopnosť pracovať,
- podnecovaním efektívnejších pracovných metód a technológií.

Intuitívne vieme a aj zo skúseností je evidentné, že zdravé osoby ako aj zdravá spoločnosť sú produktívnejšie. Nemecká štúdia trhu práce ukázala, že chorobou sa pravdepodobnosť udržania zamestnania na plný úväzok znižuje o 6 % a zdvojnásobujú sa celkové šance na vylúčenie z radov pracovnej sily.

Štúdia Generálneho riaditeľstva pre zdravie a ochranu spotrebiteľa (1) zistila, že:

„Predĺženie očakávanej dĺžky života o päť rokov, ak budú všetky ostatné podmienky rovnaké, zabezpečí krajine medziročne zvýšenie HDP o 0,3 – 0,5 %.“

Zo štúdie „Zamestnanosť zdravotne postihnutých ľudí v Európe v roku 2002“ (2) vyplynulo, že príčina dlhodobých zdravotných problémov alebo zdravotného postihnutia 18,4 % ľudí súvisí s prácou.

Veľké množstvo výskumných a podnikových prípadových štúdií potvrdzuje, že BOZP môže zvyšovať produktivitu mnohými spôsobmi:

- znížením strát, obmedzením prestojov, vyššími výťažkami z procesov a pod. môže zvýšiť produktivitu zdrojov,
- výrobou kvalitnejších výrobkov,
- podnietením firiem k tomu, aby hľadali produktívnejšie pracovné metódy kvôli potrebe ukončiť staré postupy a
  - podporou nahrádzania staršej a menej produktívnej technológie a zariadení.

Medzinárodná organizácia práce graficky vyjadřila hodnotenie konkurencieschopnosti (podľa hodnotenia Inštitútu pre rozvoj riadenia v Lausanne s jeho štandardami pre úroveň BOZP – pozri nižšie uvedený graf (3)). Ukázalo sa, že konkurencieschopnejšie krajiny získali vyššie hodnotenie úrovne BOZP. Toto prinajmenšom znamená, že ekonomiky s nižšou úrovňou BOZP nie sú konkurencieschopnejšie a že investície do BOZP nie sú na úkor konkurencieschopnosti.

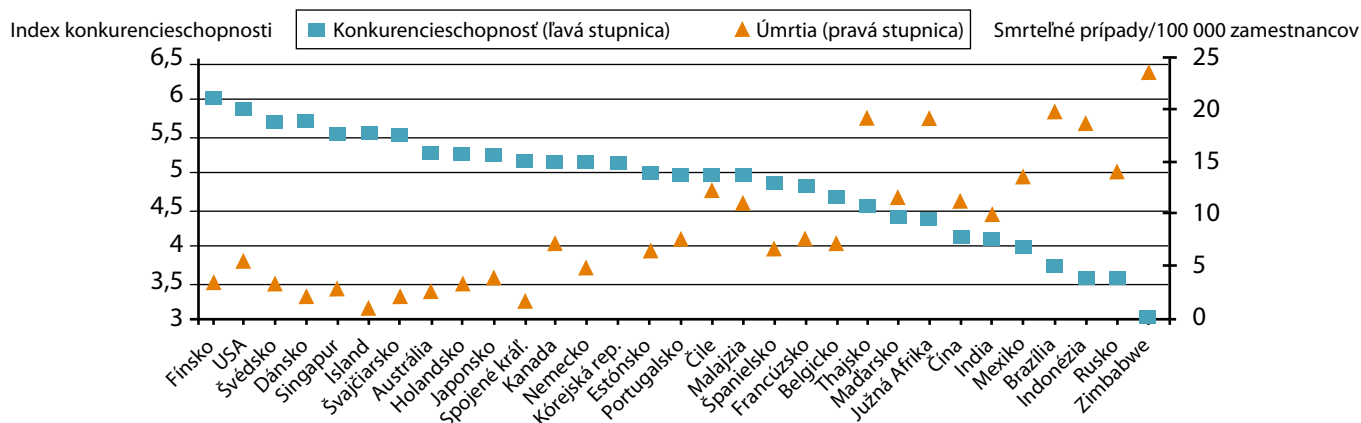
Percentuálny podiel HDP, ktorý spotrebujú krajiny s menej vyvinutými systémami BOZP na zranenia a choroby súvisiace s prácou, je omnoho vyšší – čo odčerpáva zdroje z produktívnejších aktivít.

Medzinárodná organizácia práce odhaduje, že náklady na úrazy a choroby súvisiace s prácou v Latinskej Amerike sú vo výške až 10 % HDP v porovnaní len s 2,6 % až 3,8 % v EÚ.

Analýza nákladov a prínosov na národnej úrovni

Analýza nákladov a prínosov sa často využíva na zaistenie, aby sa každým prijatým opatrením dosiahla primeraná rovnováha medzi nákladmi na zavedenie a prínosmi. Analýza nákladov a prínosov sa definuje ako:

„Technika na posúdenie celkových nákladov a prínosov v peňažných jednotkách na úrovni spoločnosti alebo konkrétneho projektu... nástroj,

Obrázok: Konkurencieschopnosť a bezpečnosť (World Economic Forum, ILO/SafeWork).

(1) Príspevok zdravia k ekonomike Európskej únie (http://ec.europa.eu/health/ph_overview/Documents/health_economy_en.pdf).

(2) Viac informácií nájdete na internetovej stránke: (http://epp.eurostat.ec.eu.int/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF).

(3) Zdroj: „Bezpečnosť v číslach“ (Safety in numbers), Medzinárodná organizácia práce (ILO – International Labour Organization) (http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/worldday/report_eng.pdf).

ktorý zviditeľňuje hospodárske dôsledky, ktoré môžu zase prispieť k politickým diskusiám.“^(*)

K výhodám analýzy nákladov a prínosov patrí:

- porovnanie možností na zistenie, ktorá možnosť je pri najnižších nákladoch najvýhodnejšia,
- zistenie najdôležitejších nákladov potrebných na splnenie podmienok, aby ich bolo možné znížiť (bez zníženia úrovne BOZP),
- demonštrácia prínosov regulácie,
- usmernenie rozhodnutí členských štátov o relatívnom význame intervencií,
- zabezpečenie otvoreného a transparentného rozhodovacieho procesu.

Konečným cieľom analýzy nákladov a prínosov, ktorú vykonávajú regulačné úrady a členské štáty, je zlepšiť kvalitu regulačného rozhodovania. Používanie peňažných hodnôt podporuje transparentnosť a konzistentnosť rozhodnutí.

Treba však priznať, že analýza nákladov a prínosov má svoje obmedzenia. Podľa Úradu pre bezpečnosť a ochranu zdravia Spojeného kráľovstva:

„Analýza nákladov a prínosov je účinným nástrojom na poskytovanie údajov pre politické rozhodnutia. Nemali by sme však tieto údaje považovať za presnejšie ako dostupné informácie.“^(†)

Vo výpočtoch nákladov a prínosov sa môže vyskytovať určitá nepresnosť a môžu tvoriť len časť rozhodovacieho procesu.

Stimuly pre podniky

Je vo všeobecnom záujme, aby podniky využívali stimuly na zvýšenie úrovne BOZP. Z výskumu vyplýva, že hlavnými faktormi, ktoré motivujú podniky, sú:

- publicita, že sú sociálne zodpovednými a dobre riadenými organizáciami,
- plnenie očakávaní zákazníkov v oblasti BOZP,
- zníženie nákladov na poistenie,
- udržanie produktivity, morálky a zvýšenie schopnosti zamestnávať a udržať kvalifikovaných zamestnancov,
- zníženie práceneschopnosti.

To vedie k spusteniu celého radu iniciatív zameraných na presvedčanie podnikov o „ekonomických výhodách“ BOZP a vytvorenie jasnejších súvislostí medzi BOZP a podnikaním. Tieto iniciatívy majú množstvo cieľov.

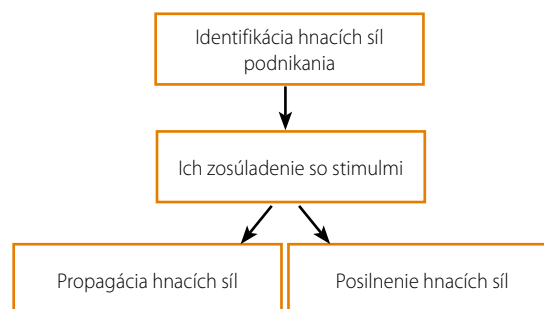
1. Zvýšenie povedomia o výhodách BOZP

Podniky sa pri posudzovaní „ekonomických výhod“ BOZP spravidla spoliehajú na „zdravý úsudok“. Existuje málo dôkazov o tom, že sa snažia o číselné vyjadrenie analýzy nákladov a prínosov ako primárneho dôkazu o ekonomických výhodách BOZP. Preto sa plánuje množstvo iniciatív, ktoré sú určené na zdôraznenie faktorov úspešnosti v súvislosti s BOZP, ako napríklad povest', požiadavky dodávateľského reťazca, kontrola nákladov (napríklad náklady na poistenie) a motivácia

zamestnancov. Keďže mnohé z týchto faktorov sa dajú ťažko merať (najmä v malých podnikoch), zdôrazňuje sa skôr zameranie na propagáciu ekonomických výhod z kvalitatívneho hľadiska ako na využívanie numerickej analýzy nákladov a prínosov.

2. Súvislosť úrovne BOZP s podnikateľskými úspechmi

Na formu, charakter a rozsah stimulov vplyva mnoho faktorov.

Po prvé je potrebné, aby sa stimuly vzťahovali na tie faktory úspešnosti podnikania, ktoré sú pre podniky motivujúce, kľúčové pre ich povest', dodávateľský reťazec, poistenie, produktivitu a morálku zamestnancov.

Po druhé hlavným cieľom je maximalizovať súvislosť medzi úrovňou BOZP v podnikoch a týmito stimulmi. Je potrebné, aby podniky boli presvedčené, že úroveň ocenenia bude odrážať ich úroveň BOZP.

Po tretie stimuly na zlepšovanie BOZP môžu pribúdať. Napríklad vláda môže požadovať, aby zmluvní partneri spĺňali určitú úroveň BOZP.

A nakoniec miera vplyvu týchto stimulov na podniky kolíše podľa ich veľkosti a sektora. Napríklad stavebné firmy môžu požiadavky svojich klientov ovplyvniť vo väčšej miere, ako je tomu napríklad v prípade malých obchodníkov.

K spoločným stimulom patrí:

- rozlišovanie medzi dobrou a zlou úrovňou BOZP prostredníctvom ocenení a publicity,
- podpora informovania verejnosti o úrovni BOZP,
- spájať náklady na poistenie s úrovňou BOZP,
- zahrnúť kritériá na BOZP do výberu zmluvných partnerov,
- podnecovanie záujmu investorov.

3. Poskytovanie finančnej podpory a podpory BOZP

Zvýšenie nákladov a nedostatočné skúsenosti podnikov môžu brániť zlepšovaniu úrovne BOZP. Preto niektoré stimuly môžu spočívať v znižovaní alebo kompenzovaní nákladov na BOZP a poskytovaní prístupu k cenovo výhodnému alebo bezplatnému poradenstvu. K takýmto opatreniam patria daňové stimuly, dotácie a granty pre malé podniky a cenovo výhodné poradenstvo a podpora.

Viac informácií o úrovni BOZP a hospodárskej výkonnosti sa nachádza na internetovej stránke: <http://osha.europa.eu/topics/business/performance>

Viac informácií o úrovni BOZP a hospodárskej výkonnosti na Slovensku sa nachádza na internetovej stránke: <http://sk.osha.europa.eu>

(*) „Náklady a prínosy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci“ (<http://www.eurofound.eu.int/publications/files/EF9844EN.pdf>).

(†) N. Hallet, „The UK experience“, Magazín Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, N° 1, 1999.